
การศึกษาการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ
ในจังหวัดกำแพงเพชร ปีการผลิต 2546/2547

The Study of The Successful One Tambon One Product Projects
In Kampheng Phet Province, In Production Year 2003/2004

อ.สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ *

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินโครงการทาง ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี ของการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และ ระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินโครงการ หนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านการ คัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งหมด 30 ผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 76.67 ระยะ การดำเนินกิจการมากกว่า 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 และมีจำนวนเงินลงทุนเริ่มแรกไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.67 ด้านการจัดการ พบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผนดำเนินงานด้านการจัดการ รายเดือน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีการพิจารณาค่าตอบแทนตามผลงานหรือตามระเบียบในอัตราเดียว คิดเป็นร้อยละ 70.00 ไม่มีการจ่าย ค่าตอบแทนพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่ไม่มีการ รวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 96.67 และจำนวน สมาชิกเพียงพอต่อการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ด้านการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผน ด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ 83.33 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าเป็นผลผลิตทางการเกษตรหรือ ทรัพยากรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ผู้จำหน่ายวัตถุดิบที่เป็นผู้ผลิตวัตถุดิบ คิดเป็นร้อยละ 76.32 การจัดแยกวัตถุดิบหรือตรวจสอบคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 90.00 และมีการจัดลำดับขั้นตอน การผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 93.33 ด้านการตลาด พบว่า ส่วนใหญ่มีการให้ความสำคัญของปัจจัย ส่วนผสมทางการตลาดลำดับ 1 คือ ด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 86.68 ไม่มีการวางแผนงานด้าน

* อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) study the project implementation in terms of management, production, marketing, finance and accounting of the successful OTOP projects in Kamphaengphet province that have been selected in the northern region, and were awarded a minimum of three stars, and 2) to study problems and threats of the successful OTOP projects in Kamphaengphet province that have been selected in the northern region, and were awarded a minimum of three stars.

The data for this study were collected from 30 producers of OTOP products in Kamphaengphet province that have been selected in the northern region, and were awarded a minimum of three stars. The study found that the successful producers of OTOP products were mostly groups of locals as opposed to individual producers. These accounted for 76.67% of all successful producers. They have been in business for more than 4 years, or 46.67%, and had initial capital of less than 10,000 baht or 46.67%. The study on the management of successful OTOP producers found that most of them or 60% had monthly plans. Producers who had one rate of remuneration according to the yield or regulation accounted for 70%. Producers who did not pay extra accounted for 66.67%. Most of them or 96.67% did not collect data to make analysis for their operation. Most producers or 90% have sufficient members for their operation. The study on the production of successful OTOP producers found that most of them or 83.33% had production plan, and 96.67% of the materials used were from agricultural or natural products.

The distributors who were also the producers of raw materials accounted for 76.32%. There were 76.32% of producers who conducted material sorting and quality control, and 93.33% had priorities for their production process. The study on the marketing aspect of successful OTOP producers found that most of them or 86.68% focused on the first marketing mix which was products. There were 80% of the producers who had no marketing plans, and 90% who had same pricing in comparison with other producers in the same segments. As for marketing promotion, 80% focused on the first promotion, which was public relation. There were 83.33% of producers who had no marketing performance control and evaluation. The study on finance and accounting aspects of successful OTOP producers found that most of them or 73.33% had accumulated capitals through investment of the members. There were 70% who made cash flow statement, and 86.67% who paid for raw material with cash. Producers who paid instantly without credit term accounted for 83.34%, and who had no debtors accounted for 87.09%. There were 86.67% of producers who had raw materials dominating most of the costs. The result from the study of problems and threats of successful OTOP producers found that their problem regarding management was incapable members. Their problem in terms of production was expensive raw materials. In terms of marketing, their main problem was a lack of distribution channel. As for finance and accounting, the main problem was incapability in accounting.

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาระบบเศรษฐกิจประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ขาดความสมดุลและเกิดช่องว่างขึ้นระหว่างคนที่มีรายได้น้อยกับคนที่มีรายได้สูง หรือระหว่างคนรวยกับคนจน จนในช่วงเวลาที่ประเทศชาติ เผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับประสบปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศที่ถูก รุมเร้าด้วยปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน ดังนั้นผลกระทบของ วิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้แรงงานถูกเลิกจ้างจากภาคอุตสาหกรรมที่ปิดตัวลง โดยเฉพาะแรงงานจาก ชนบท รัฐบาลโดยกระทรวง และ กรมต่าง ๆ ได้พยายามหามาตรการ สนับสนุนการจ้างงานไปสู่ แรงงานในชนบทหลายรูปแบบ เพื่อที่จะแก้ปัญหา ดังกล่าว

ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบไปด้วย 9 จังหวัด คือ กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ได้ส่งเสริม สนับสนุน โครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในหลายหน่วยงานได้ดำเนินการตามแผนนโยบายอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนหรือเกษตรกร ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในระดับหนึ่ง โดยการสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ดังนั้นการศึกษาดำเนินโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ผ่านการคัดสรรในระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว โดยการศึกษาทาง ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ รายใหม่ หรือ ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ไม่สามารถผ่านการคัดสรรใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนากลุ่มหรือชุมชนของตนเองเป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา การดำเนินโครงการทางด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี ของการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบผลสำเร็จ และผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ และผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการ ด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี ของการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ และผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร

2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาปรับปรุงและเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดกำแพงเพชร อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีความคล้ายคลึงกันสามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจผลิตสินค้าตามความถนัด และภูมิปัญญา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยเฉพาะผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร ปีการผลิต 2546/2547 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 30 ผลิตภัณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การทดสอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอเมือง อำเภอไทรงาม และกิ่งอำเภอบึงสามัคคี ซึ่งไม่ใช่ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 20 ผลิตภัณฑ์ เพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา ความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของแบบสัมภาษณ์ ส่วนการเก็บข้อมูลในการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองกับผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และทำวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science, SPSS) สำหรับการวิเคราะห์ที่ใช้คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มาอธิบายในเชิงคุณภาพ นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง และค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

การศึกษาผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบผลสำเร็จ ผ่านการคัดสรรระดับภาคเหนือ ระดับสามดาว ระดับสี่ดาว และระดับห้าดาว ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 ผลิตภัณฑ์

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกลุ่ม ร้อยละ 76.67 และมีระยะการดำเนินกิจการมากกว่า 4 ปี ร้อยละ 46.67 สมาชิกน้อยกว่า 10 คน ร้อยละ 40.00 จำนวนเงินลงทุนเริ่มแรกไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 46.67 จำนวนเงินลงทุนหมุนไม่เกิน 10,000 บาท และมากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 26.67 เท่ากัน

ด้านการจัดการ พบว่า มีการวางแผนดำเนินงานด้านการจัดการรายเดือน ร้อยละ 60.00 เป้าหมายในการเพิ่มยอดขาย ร้อยละ 34.12 การวางแผนการดำเนินงานตามตามรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ร้อยละ 33.33 การวางแผนแยกฝ่ายงานหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นฝ่ายการผลิต ร้อยละ 32.00 ระดับการบังคับบัญชาในระดับต่าง ๆ ตามลักษณะของผู้ผลิตโดยแยกเป็นหัวหน้างานหรือประธานกลุ่มผู้ผลิต คณะกรรมการ สมาชิกหรือพนักงาน ร้อยละ 30.14 พิจารณาค่าตอบแทนตามผลงานหรือตามระเบียบในอัตราเดียว ร้อยละ 70.00 การจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายวัน ร้อยละ 43.33 ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนพิเศษ ร้อยละ 66.67 การควบคุมติดตามการทำงานและเครื่องมือที่ใช้ควบคุม ด้านคุณภาพสินค้า ร้อยละ 30.11 การประเมินด้านปริมาณและคุณภาพงานที่ทำ ร้อยละ 37.50 ไม่มีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มการดำเนินงาน ร้อยละ 96.67 จำนวนสมาชิกเพียงพอต่อการดำเนินงาน ร้อยละ 90.00 นโยบายในการรับสมาชิกตลอดเวลา และนโยบายในการรับสมาชิกเมื่อมีงาน ร้อยละ 50.00 การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกด้านความสามารถหรือประสบการณ์ ร้อยละ 43.48 และการจูงใจสมาชิกด้วยการเพิ่มหรือเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 50.00

ด้านการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผนด้านการผลิต ร้อยละ 83.33 การกำหนดจำนวนการผลิตเท่ากับความต้องการและไม่มีการเพิ่มลดจำนวนสมาชิก ร้อยละ 66.67 วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตสินค้าเป็นผลผลิตทางการเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยละ 83.33 การสำรองวัตถุดิบไม่เกิน 5% ของจำนวนการผลิตในอนาคต ร้อยละ 26.67 แหล่งในการจัดหาวัตถุดิบจากหลายพื้นที่รวมกัน ร้อยละ 43.34 ผู้จำหน่ายวัตถุดิบที่เป็น ผู้ผลิตวัตถุดิบ ร้อยละ 76.32 การจัดซื้อวัตถุดิบเป็นประจำรายเดิม ร้อยละ 60.00 การสั่งซื้อวัตถุดิบด้วยตนเอง ร้อยละ 66.67 การจัดแยกวัตถุดิบหรือตรวจสอบคุณภาพ ร้อยละ 90.00 วิธีการจัดการวัตถุดิบที่เสียหายโดยวิธีการทิ้ง ร้อยละ 33.33 ลักษณะการผลิตสินค้าเรื่อย ๆ ตามความสามารถของผู้ผลิต ร้อยละ 43.34 การจัดลำดับขั้นตอนการผลิตสินค้า ร้อยละ 93.33 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการผลิตสินค้าทุกหน่วยทุกเวลาที่มีการผลิต ร้อยละ 66.67 ไม่มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสินค้า ร้อยละ 53.33 การจัดการกับสินค้าสำเร็จรูปโดยเปรียบเทียบคุณภาพการผลิตกับ มาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ ร้อยละ 56.67 และการทิ้งสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ร้อยละ 40.00

ด้านการตลาด พบว่า มีการให้ความสำคัญของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดลำดับ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 86.68 ไม่มีการวางแผนงานด้านการตลาด ร้อยละ 80.00 แสดงเอกสารคุณภาพสินค้าที่ชัดเจนแก่ผู้บริโภค ร้อยละ 66.66 ไม่มีตราสัญลักษณ์สินค้า ร้อยละ 60.00 เปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้านาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 46.67 การออกแบบสินค้าตามคำสั่งของลูกค้า ร้อยละ 46.67 รูปแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าเป็นแบบเบื้องต้นหรือธรรมดา ร้อยละ 46.67 การคาดการณ์จาก

ด้านการเงินและบัญชี พบว่า มีแหล่งที่มาของเงินทุนจากการร่วมลงทุนของสมาชิก ร้อยละ 32.81 การระดมเงินทุนจากการร่วมลงทุนของสมาชิก ร้อยละ 73.33 ปัจจัยที่ใช้พิจารณา การจัดหาเงินทุนคืออัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาในการชำระหนี้ ร้อยละ 33.33 การวางแผนการใช้จ่ายเงิน ด้านการผลิต ร้อยละ 38.99 ผู้จัดทำบัญชีเป็นสมาชิกหรือกรรมการฝ่ายบัญชีและการเงิน ร้อยละ 43.33 การจัดทำบัญชีกระแสเงินสด ร้อยละ 70.00 การจ่ายเงินสดชำระค่าวัตถุดิบ ร้อยละ 86.67 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 43.33 สัดส่วนของเงินทุนกับรายได้เท่ากัน ร้อยละ 60.00 การกำหนดการจ่ายเงินของลูกค้าโดยการชำระทันที ร้อยละ 83.34 ไม่มีลูกหนี้ ร้อยละ 87.09 ค่าวัตถุดิบเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลำดับ 1 ร้อยละ 86.67 และการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก ร้อยละ 66.67

ปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีปัญหาด้านการจัดการเกี่ยวกับสมาชิกขาดความรู้ ความสามารถ ร้อยละ 32.22 ปัญหาด้านการผลิตเกี่ยวกับวัตถุดิบมีราคาสูง ร้อยละ 30.92 ปัญหาด้านการตลาดเกี่ยวกับไม่มีช่องทางการจัดจำหน่าย ร้อยละ 28.30 ปัญหาด้านการเงินและบัญชีเกี่ยวกับการขาดความรู้ความสามารถในการทำบัญชี ร้อยละ 54.55

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไป ของผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จ ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การเงินและบัญชี ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้มาอาจใช้เป็นแนวทางในขบวนการผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของผู้ผลิตในกลุ่มอื่น ๆ ได้ต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ

1. หน่วยงานรัฐบาลควรเข้ามาให้การสนับสนุน แนะนำหรือจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มหรือชุมชน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งกลุ่มหรือผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อย่างยั่งยืน

2. **ด้านการจัดการ** กลุ่มหรือชุมชน ควรพัฒนางานด้านการบริหาร ทำการวางแผนด้านการจัดกำลังคน ทำการจัดแบ่งฝ่ายงานให้มีความชัดเจน **ด้านการผลิต** ควรใช้ผลผลิตทางการเกษตรหรือธรรมชาติในท้องถิ่นให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าต่ำ ควรมีการจัดแยกและตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ ปรับปรุงขั้นตอนการผลิต เพื่อลดจำนวนวัตถุดิบและสินค้าที่เสียหายให้ลดลง ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสมมากขึ้น เพื่อลดสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานออกสู่ตลาด**ด้านการตลาด** ควรจัดให้มีการวางแผนการตลาดอย่างต่อเนื่อง ทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนารูปแบบและ การออกแบบสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคหรือตลาด **ด้านการเงินและบัญชี** ควรจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ หรือการจัดหาเงินทุนที่สนับสนุนจากภาครัฐบาล เพื่อพัฒนากลุ่มและผลิตภัณฑ์ ควรมีการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิกเพื่อสร้างแรงจูงใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุม และให้ผลการวิจัยถูกต้องมากยิ่งขึ้น เช่น ขนาดของกลุ่ม ความรู้ความสามารถของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เป็นต้น
2. การวิจัยเกี่ยวกับสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในคราวต่อ ๆ ไปควรศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ อาทิ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2544. แนวทางการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.
กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. 2544. คู่มือหลักเกณฑ์มาตรฐาน
การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545. งานประกาศรวมพลังแผ่นดินตามเจตนารมณ์ของรัฐตาม
นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จันทนา สาขากร. 2535. การควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสดสำหรับธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีชัย ตรีธารทิพย์. 2540. ก้าวไปกับวิจัยนิสิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ธงชัย สันติวงษ์และชัยยศ สันติวงษ์. 2536. การเงินธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- พาฝัน ตันตชัยย์. 2543. การดำเนินงานของธุรกิจเบเกอร์รี่ใน จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้า
แบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
พงศ์กร ทวีสุข. 2544. การดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมลำไยอบแห้ง
จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรภักษ์ วลัยรัตน์. 2545. นโยบายของรัฐบาลและจังหวัดลำปาง. สำนักงานพาณิชย์
จังหวัดลำปาง. ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2541. การบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สมยศ นาวิการ. 2540. การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- สุปัญญา ไชยชาล. 2540. การบริหารการผลิต. กรุงเทพฯ: พี.เอ.อี.ตีฟวิง.
- สีวลา วงศ์ไพบูลย์วัฒนา. 2543. การดำเนินงานในธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมของผู้ประกอบการ
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. 2545. การประเมินผลการพัฒนาครัวเรือนยากจน. จังหวัดลำปาง:
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง สำนักงานจังหวัดลำปาง.
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. 2545. ผลการพัฒนาระดับหมู่บ้าน. จังหวัดลำปาง: สำนักงานพัฒนา
ชุมชนเขต 5 จังหวัดลำปาง สำนักงานจังหวัดลำปาง.